

Література

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затв. наказом МФУ від 27.04.2000 р. № 92 зі змінами і доповненнями.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затв. наказом МФУ від 31.12.1999 № 318 зі змінами і доповненнями.
4. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затв. наказом МФУ від 30.09.2003 р. № 561.
5. Положення бухгалтерського обліку «Податкові різниці», затв. наказом МФУ від 25.01.2011 р. № 27.
6. Частина проектний коментар до Податкового кодексу України.

and similar papers at core.ac.uk

provided by Institutional Repository of Vadym Hetma

7. Буркун О. Податковий кодекс: ремонти та поліпшення основних засобів // www.ligazakon.ua.

8. Захарчук М.А. Організаційні основи побудови обліку витрат на ремонт основних засобів// Облік і контроль на підприємствах АПК: стан та перспективи розвитку: Тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. 4 — 5 жовт. 2007 р. / Відп. за вип. М.М. Коцупатрий. — К.: КНЕУ, 2007. — 288 с.

Стаття надійшла до редакції 02.05.2011 р.

УДК 338.436.33:657.6

Я. М. Хомутовська, здобувачка,
Луганський національний аграрний
університет (ЛНАУ)
науковий керівник: Співак Є.М.,
канд. екон. наук., доцент, ЛНАУ

ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТУ ОПЛАТИ ПРАЦІ В АГРОФОРМУВАННЯХ ТА ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

У статті розглянуто проблему організації внутрішнього аудиту оплати праці на сільськогосподарських підприємствах. Крім того, запропоновано можливі шляхи його удосконалення, а саме: оптимізація витрат часу при проведенні внутрішнього аудиту оплати праці з використанням сучасних комп'ютерних програм та розробка методики аудиту.

Ключові слова: внутрішній контроль, оплата праці, організація контролю, удосконалення аудиту.

В статье рассматривается проблема организации внутреннего аудита оплаты труда на сельскохозяйственных предприятиях. Кроме того, предложены возможные пути его усовершенствования, а именно:

оптимизация затрат времени при проведении внутреннего аудита оплаты труда с применением современных компьютерных программ и разработка методики аудита.

Ключевые слова: внутренний контроль, оплата труда, организация контроля, усовершенствование аудита.

The problem of organization of internal audit of a labour payment at the agricultural enterprises is considered in the article. Besides, possible ways of its improvement are offered, namely: optimisation of time expenses in holding of internal audit of a labour payment with using the modern computer programs and development of audit technology.

Key words: internal control, a labour payment, organisation of control, improvement of audit.

Постановка проблеми. Передумовою ефективного розвитку будь-якого сільськогосподарського підприємства, незалежно від форми власності, є матеріальна зацікавленість у результатах своєї праці робітників. При цьому можливі зловживання у цій сфері з боку матеріально відповідальних осіб. Ще однією особливістю праці робітників в агроформуваннях є сезонність, тому важливо якісно організувати внутрішній контроль (аудит) оплати праці в агропідприємствах.

Однак на практиці виникає багато проблем і питань. Внутрішній контроль присутній на кожному підприємстві, проте ефективність його забезпечується не завжди. Так, невеликі підприємства найчастіше не мають достатнього персоналу, матеріальних ресурсів та рівня знань управлінців для організації необхідної системи контролю. Там, частіше за все, система контролінгу включає директора, головного бухгалтера, інших провідних спеціалістів. Окремої служби контролю немає. Великі підприємства, навіть володіючи достатньою базою та маючи службу контролю, можуть бути погано керовані, і, як наслідок, неуть великі витрати, які негативно впливають на ефективність діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у вивчення теорії, методології обліку й аудиту розрахунків з оплати праці зробили П. Й. Атамас, М. Т. Білуха, Ю. А. Верига, С. Ф. Голов, Г. М. Давидов, В. П. Завгородній, А. В. Калина, М. В. Кужельний, Ю. А. Кузьмінський, О. А. Петрик, В. В. Сопко та ін. Із зарубіжних учених виділимо: Р. Адамса, Е. Аренса, Дж. Бедді, Ф. Дефліз, Р. Додж, Г. Дженік, К. Друрі, Д. Кармайкла, Дж. Лоббека, Р. Монтомері, Дж. Ріса, Ж. Рішара, Дж. Робертсона, А. Роджера та ін.

Однак окремі аспекти аудиту оплати праці та аналізу ефективності використання трудових ресурсів залишаються дискусійними, потребують подальших наукових досліджень і розробок у

напрямі їх удосконалення. Зокрема, це стосується вдосконалення методики внутрішнього аудиту оплати праці та оптимізації витрат часу при його проведенні. Сучасний рівень дослідження наведених вище питань недостатній, що й обумовило вибір тематики даної статті.

Формування мети статті. Метою дослідження є визначення сутності внутрішнього аудиту оплати праці на сільськогосподарських підприємствах, розгляд його основних проблем і надання пропозицій щодо вдосконалення методики проведення внутрішнього аудиту оплати праці.

Для досягнення цієї мети поставлено та вирішено наступні завдання:

- 1) розкрити сутність внутрішнього аудиту оплати праці в умовах реформування національної економіки;
- 2) розглянути методику організації внутрішнього аудиту оплати праці та запропонувати напрями його подальшого вдосконалення;
- 3) оптимізувати витрати часу при проведенні аудиту в агроформуванні.

Основний матеріал дослідження. Аудит розрахунків з оплати праці в агропідприємствах відіграє важливу роль у системі як внутрішнього, так і зовнішнього контролю. Це пов'язано з тим, що облік праці і заробітної плати в сільському господарстві сезонний, трудомісткий, потребує уваги і сконцентрованості, оскільки пов'язаний з обробленням великої кількості первинної інформації, має багато однотипних операцій, здійснення яких потребує багато часу.

Основне завдання аудиту оплати праці — перевірка дотримання нормативно-правових актів при нарахуванні зіробітної праці та утриманнях з неї, правильності ведення бухгалтерського обліку з оплати праці.

Під час аудиту використовуються різні методи й методичні прийоми: перерахунок, перегляд, оцінка фактичної наявності, зіставлення, оцінка. Перевіряються розрахункові та платіжні відомості, особові рахунки співробітників, а також первинні документи (табелі, наряди тощо), на основі яких здійснюються нарахування заробітної плати. Потрібно звернути увагу на правильність заповнення цих документів, відповідність їх заповнення чинному законодавству та нормативним документам. Після тестування аудитор розробляє програму перевірки, згідно з якою здійснюється детальне вивчення операцій.

Кожне агропідприємство в умовах ринкових відносин може застосовувати різні форми оплати праці та матеріальної винаго-

роди, може залучати сезонних працівників. Тому аудитор визначає, яка система оплати праці застосовується на підприємстві, і відповідно обирає шлях перевірки. Методом арифметичного контролю встановлюються помилки в підрахунках у первинних документах або у розрахункових відомостях.

Звертається увага на правильність оформлення та нарахування різних виплат робітникам. До них відносять виплати стимулюючого характеру (премії, винагороди за підсумками роботи за рік), виплати компенсуючого характеру (надбавки та доплати за роботу в нічний час, понадурочні роботи), виплати за невідпрацьований час (оплата чергових і додаткових відпусток, тимчасової непрацездатності тощо), оплата простоїв, браку. Аудитор повинен враховувати, що нарахування премій має бути затверджено наказом керівника та обумовлене в колективному договорі, контракті [1].

Приділяється увага перевірці виплат за договорами підряду та іншими договорами цивільно-правового характеру. Досліджуючи правильність розрахунку середнього заробітку, слід враховувати, що в його суму включаються всі види оплат, крім оплати за роботу, яка виконувалась у понаднормовий час, у святкові дні, працівниками, які працюють за сумісництвом, за час, який фактично не було відпрацьовано, премії, які не входять до фонду оплати праці, та інші виплати, які мають тимчасовий характер [2, с. 44].

Аудитор вивчає також своєчасність та повноту утримань з нарахованої заробітної плати. Як уже зазначалося, основна увага приділяється прибутковому податку з фізичних осіб. Під час перевірки здійснюється арифметичний контроль сум утриманого податку. Підтверджується законність застосування пільг, які передбачені чинним законодавством; встановлюються випадки неутримань або часткових утримань прибуткового податку з сум матеріальної допомоги, подарунків та компенсаційних виплат. За даними договорів страхування, які укладаються із страховими компаніями, платіжних доручень та особистих рахунків працівників визначаються факти перерахувань грошових коштів з рахунків підприємства на користь працівника за договорами добровільного страхування. Суми страхового відшкодування оподатковуються прибутковим податком під час їх виплати.

Утримання за виконавчими листами повинні здійснюватися тільки у разі їх наявності або особистої заяви працівника. Утримання за товари, які продані в кредит, і за позиками, здійснюються на основі доручення-зобов'язання або договорів. Далі встановлюється правильність вказаної в облікових реєстрах кореспонденції рахунків та суми нарахованої заробітної плати, а

також та утримань з неї в обліковому періоді. Досліджується відповідність аналітичного обліку із заробітної плати синтетичному обліку за рахунком «Розрахунки з оплати праці». При цьому порівнюється залишок, який відображається в балансі за рахунком на 1-ше число місяця, з даними розрахунково-платіжної відомості, а сума заборгованості за розрахунковою відомістю — з сумами платіжної відомості, за якою заробітна плата виплачена працівникам.

Особливо прискіпливо вивчають нарахування заробітної плати тимчасовим (сезонним) працівникам. Необхідно з'ясувати причину цих витрат й уточнити, чи не було випадків нарахування заробітної плати на основі підроблених документів або через підставних осіб. Зазначивши все вище сказане про аудиторську перевірку, представимо методику аудиту оплати праці у вигляді:

- перевірка правильності документального оформлення виплат працівникам та несуперечності їх нормам чинного законодавства та положенням в агроформуванні;
- перевірка наявності та дотримання умов колективного договору, положень про оплату праці, про соціальний пакет;
- перевірка відповідності бази нарахування оплати праці обсягам виконаних робіт при відрядній і при погодинній формі оплати праці;
- перевірка надання соціальних гарантій працівникам та їх облікове відображення;
- перевірка правильності обчислення сум відпусток та компенсації за її невикористання;
- перевірка правильності нарахування виплат допомоги з тимчасової непрацездатності із врахуванням страхового стажу працівника;
- перевірка правильності здійснення нарахувань та утримань податків та зборів до фондів соціального страхування із виплат та відповідно до виконавчих листів;
- встановлення правильності включення окремих виплат працівникам до собівартості продукції, робіт, послуг;
- перевірка законності та правильності облікового відображення операцій з виплат працівникам;
- перевірка даних реєстрів синтетичного та аналітичного обліку операцій з виплат працівникам на відповідність;
- перевірка показників облікових реєстрів та бухгалтерської звітності на відповідність;
- встановлення правильності заповнення бухгалтерської звітності з оплати праці;

- проведення інвентаризації пасивів у частині зобов'язань з виплат працівникам.

Висновки. В умовах ринку підприємства, кредитні установи, інші господарюючі об'єкти вступають у договірні відносини із використання майна, коштів, проведення комерційних операцій і інвестицій. Довірчість цих відносин повинна підкріплюватися можливістю всіх учасників угод одержувати й використовувати фінансову інформацію. Вірогідність інформації підтверджується аудитором. Власники не мають змоги самостійно переконатися в тому, що всі численні операції підприємства законні й правильно відображені у звітності, тому що не мають доступу до облікових записів і тому мають потребу в послугах аудиторів [3, с. 3].

Внутрішній аудит в агроформуванні повинен функціонувати незалежно. Його організація потрібна, перш за все, не для виявлення порушень та покарання винуватців, а для визначення слабких місць в організаціях та надання рекомендацій щодо підвищення ефективності систем та процесів. Організація аудиту оплати праці виявляє слабкі місця саме в роботі працівників бухгалтерії та інших матеріально відповідальних осіб. Для оптимізації витрат часу при внутрішньому аудиті оплати праці складається план проведення аудиторської перевірки. Якщо будуть виявлені порушення, потрібно скласти рекомендації щодо їх виправлень. Для удосконалення аудиту оплати праці необхідно використовувати спеціальні комп'ютерні програми, котрі до того ж заощаднують витрати часу аудитора (наприклад, «IT Audit: Аудитор», «ЕкспресАудит: ПРОФ», AuditXP «Комплекс Аудит» та ін.). Кожна з таких програм забезпечує певну методику проведення аудиту, що систематизує виконання аудиторських процедур, автоматизацію ряду складних і трудомістких операцій, у тому числі й за рахунок аналізу даних, що утримуються в інформаційних базах бухгалтерського обліку клієнтів [4, с. 1].

Література

1. Баранов О. Удосконалення системи аудиту оплати праці: проблеми та шляхи вирішення / О. Баранов, С. Міклуха // Довідник економіста. — 2009. — № 10. — С. 50—55.
2. Бондар М.І. Аудит в АПК: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003. — 44 с.
3. Рудницький В.С. Методологія і організація аудиту. — Тернопіль: Економічна думка, 1998. — С. 3.

4. Чистов Д.В, Долгалева С.М. Комп'ютерні програми для автоматизації аудиторської діяльності. — Електронний ресурс, 2011. — Режим доступу до сайту: http://www.fa-kit.ru/main_dsp.php?top_id=376. — с. 1.

Стаття надійшла до редакції 12.04.2011 р.

УДК 657.62

Ю. А. Шевченко, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ОСОБЛИВОСТІ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ОЦІНКИ КОРМІВ

Анотація. У статті розглянуто проблеми кількісної та якісної оцінки поживності кормів. Встановлено фактори, які впливають на енергетичну та економічну оцінку поживності кормів, а також розглянуто різноманітні способи для її визначення.

Ключові слова: Способи оцінки енергетичної поживності кормів; енергетична кормова одиниця; економічна оцінка кормів для потреб обліку та управління

Анотация. В статье рассмотрены проблемы количественной и качественной оценки питательности кормов. Установлены факторы, которые влияют на энергетическую и экономическую оценку питательности кормов, а также рассмотрены различные способы для ее определения.

Ключевые слова: Способы оценки энергетической питательности кормов; энергетическая кормовая единица; экономическая оценка кормов для нужд учета и управления

Abstract. The paper considers the problem of quantitative and qualitative assessment of nutritional food. The factors that affect the energy and economic assessment of the nutritive value of feeds, but also considered various ways to define it.

Key issues: Methods of estimation of power food value of forage; power feed unit; economic evaluation of forage for the needs of account and management

Постановка проблеми. Для забезпечення максимального виходу тваринницької продукції при мінімальних витратах праці та засобів необхідно здійснювати відбір найбільш продуктивних, повноцінних за поживністю та недорогих кормів. При цьому слід звернути на їх кількісні вимірники та оцінку впливу на продуктивність тварин. У зоотехнічній та економічній літературі розглядають енергетичну та економічну оцінку використання кормів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оцінку енергетичної та економічної поживності кормів здійснено у працях бага-